Zevende Jaer. Nº 13. Zaterdag, 31 Maert 1860.

DE POSTRYDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

De POSTRYDER verschynt eens per week 's zaterdags.
Men schryft in te Tongeren by M.-F. COLLÉE, boekdrukker en uitgever van dit blad, groote markt, nº 20, en by alle postdirecteurs.
Alle toezending van brieven, annoncen, geld, enz., moet gefrankeerd zyn.

Het abonnement vooraf betaelbaer is bepaeld op 5 fr. per jaer.
» » » 3 fr. per half jaer.
Een blad afzonderlyk. . . . . 20 centimen.
De aenkondigingen, per drukregel. . . . . 15 »
De reklamen » . . . . . 25 »

By het zenden van aenkondigingen is eenieder verzocht duidelyk uit te drukken of dezelve in den POSTRYDER alleen, of wel ook in het fransch blad, le COURRIER DU LIMBOURG, moeten opgenomen worden. Deze laetste, voor verscheidene achtereenvolgende keeren gegeven genieten voordeeliger conditiën.

TONGEREN, DEN 31 MAERT.

Een veelbeduidend statistiek.

Engeland, zegt een hollandsch blad, heet het land der verlichting en beschaving by uitnemendheid. En dewyl het tevens protestant is, zoo dient het ter beschaving van de Katholieke landen, die noch verlichting noch beschaving bezitten. Er is zelfs een man geweest, een predikant, genaemd Roussel, die er in een hoek over heeft geschreven, dat in onze moedertael overgebragt door alle Protestantsche organen in triomf is rondgedragen. Helaes! het papier is geduldig; men schryft er op al wat men wil, en men verzwygt er wat niet in de kraem te pas komt. Daerenboven zyn cyfers dienstvaerdig; zy laten zich groeperen naer luim en gril.

Maer, als het papier en de cyfers hunne diensten bewezen hebben, dan komen de feiten, die er de weerde van bepalen.

Ziehier, by voorbeeld, eene statistieke opgaef van Liverpool, door de stedelyke regering opgemaekt. Zy betreft slechts een enkel punt, de lykschouwingen gedurende het jaer 1859 in die hoog geroemde bloeijende koopstad verrigt, welke als eene der kostbaerste peerlen prykt aen de kroon van het Protestantismus in Engeland.

Ziehier wat wy daeromtrent letterlyk afschryven uit een onkatholiek blad:

« In Engeland wordt elk verdacht sterfgeval aen eene lykschouwing onderworpen. Uit het laetste jaerverslag van den coroner van Liverpool blykt, dat in het vorige jaer 717 zoodanige onderzoekingen aldaer hebben plaets gehad, waervan 496 persoonen tot het mannelyk en 221 tot het vrouwelyk geslacht behooren. De oorzaken van den dood waren in 21 gevallen moord, in 10 doodslag, in 22 zelfmoord, in 42 dronkenschap, in 6 koude en gebrek. Niet minder dan 93 kinderen stikken in het bed en van dezen verloor het meerendeel het leven, doordien de veelal beschonken ouders op hen waren gaen liggen; 56 kinderen stierven aen brandwonden; de meeste dezer gevallen hadden op zondag, maendag en dynsdag plaets, op welke dagen een groot gedeelte der ruwe handwerks-klasse in een staet van dronkenschap verkeert. Over het algemeen ziet men uit die opgaef, dat gemiddeld in elke 17 gevallen van de 20, de dronkenschap in meerdere of mindere mate de regstreeksche aenleiding tot het sterfgeval is geweest. Zoo byvoorbeeld verloren 41 mannelyke en 4 vrouwelyke persoonen hun leven door verwondingen, welke zy in staet van dronkenschap zich op den hals haelden; van de 22 zelfmoorden waren 16 door dronkenschap te weeg gebragt. De kosten van deze lykschouwingen en het daerby vereischte onderzoek hebben in het jaer fr. 36,676 bedragen. Het getal gezworenen was 2220, van welke 218 niet konden schryven. Er werden 1912 getuigen gehoord en van deze konden 1216 hun eigen naem niet schryven. *Gelyk men ziet laet de zedelyke en verstandsontwikkeling by de mindere klasse van deze* 450,000 *inwooners tellende stad, nog veel te wenschen over.* »

Wat zullen wy daerby voegen? Men is gewoon in Engeland te smalen op de domheid en zedeloosheid van het Romeinsch volk, die door het Pauzelyk gebied in 10 jaren tyds eene reeks levert van misdaden uit dronkenschap en onwetendheid, gelyk Liverpool alleen er in een enkel jaer te aenschouwen geeft. En wat een voortreffelyk tooneel is het te zien, hoe te Liverpool op een getal van 2220 *gezworenen* er 218 worden gevonden, die niet kunnen schryven! Van de getuigen spreken wy niet. Het schynt dat te Liverpool byna niemand schryven kan van die tot de mindere klasse behooren. Maer daerentegen schynt er de dronkenschap aen de orde van den dag, en eene gewelddadige dood, als gevolg daervan, eene dagelyks herhaelde gebeurtenis.

Men leest in de brugsche *Patrie* van zondag, het volgende belangryk hoofdartikel over de Vlaemsche belangen:

In eene der laetste zittingen des Senaets heeft de minister Rogier veel gesproken van de « *sollicitude* » die het staetsbestuer koestert om de taelgrieven, waerover de Vlamingen zoo algemeen klagen, te herstellen. Hy heeft bygebragt dat de gouverneurs van Oost- en West-Vlaenderen hem hebben verzekerd, dat al wie zich in het vlaemsch tot hem rigtte, van hem een vlaemsch antwoord kreeg. M. Rogier voegde er by, dat hy veel meer geloof stelde in de verslagen der gouverneurs, dan in den praet van M. De Block.

Het spyt ons, maer M. Rogier zou voor Oost-Vlaenderen beter zyne inlichtingen elders zoeken dan by M. den gouverneur. By toeval viel ons onder de oogen eene briefwisseling door tusschenkomst van den arrondissements-kommissaris van Gent, gehouden tusschen den gouverneur de Jaegher en eenen vlaemschen burgemeester. Alhoewel deze laetste maer alleenlyk vlaemsch kon schryven en verstaen, had de gouverneur altyd zorg hem in het fransch te schryven en te antwoorden. En dat M. de Jaegher zelf de zondaer was, laet geen twyfel, want de arrondissement-kommissaris bepaelde zich aen den burgemeester het gelykvormig afschrift van de oorspronkelyke brieven des gouverneurs te sturen.

M. Rogier heeft dus den Senaet by den neus geleid. Hetgeen wy hier aenhalen, is overigens geene uitzondering; alle dagen valt er iets dergelyks voor in alle besturen.

Wil men andere voorbeelden der gegrondheid van meest al de ingezondene klagten, opzigtens het onderdrukken der moedertael, men begeve zich in het eerste het beste postbureel. Al de mandaten, die daer afgeleverd worden voor het geld verzenden, zyn uitsluitelyk in het fransch gedrukt en ingevuld. En nogtans de lagere standen, die het fransch niet magtig zyn, zyn juist diegenen, welke het meest van de post-mandaten gebruik maken. Het ware dus maer te billyk, dat die menschen konden lezen, welke de bepalingen zyn opzigtens dergelyke geldverzending. Wy vragen niet dat die mandaten uitsluitelyk in het vlaemsch opgesteld worden. Neen. Wy zyn zoo uitsluitend niet; maer het zou betamen, dat men ze in het vlaemsch liet drukken, met eene daerby gevoegde fransche vertaling.

Hetzelfde moeten wy zeggen voor de stukken aengaende de *milicie*. Al wat voor de vlaemsche provinciën bestemd is, zou moeten in onze moedertael geschreven en gedrukt worden.

Voor de regtbanken, zouden regter en openbaer ministerie altoos vlaemsch moeten spreken, wanneer een Vlaming als beschuldigde zich voor hen bevindt. Nu, dat gebeurt niet!

Men zou in de vlaemsche provinciën maer alleenlyk hooge en lage ambtenaers moeten noemen, die vlaemsch spreken en schryven. Nu, dat gebeurt niet!

Wy hebben niet ter bedoeling, alhier een volledig

GESCHIEDENIS EENER KLOK.

(*Vervolg.*)

Eene eenige zaek scheen Lemasson te ondersteunen, het is dat hy de belofte van den kardinael had en dat de voorkeur hem verleend was geweest. Hadde hy er een oogenblik kunnen aen twyfelen, de 1,000 gouden daelders welke Gambaro hem kwam te tellen, en die voor zyne oogen lagen, zouden er hem het overtuigendste der bewyzen van gegeven hebben. Maer deze 1,000 gouden daelders waren slechts eene geringe som op rekening. Hy moest verscheidene reizen deze som hebben om zyne onderneming ten uitvoer te brengen.

Nadat hy zoo veel moeite gehad had om de belofte van den kardinael te bekomen, en geene bemerking had gedaen op de geringheid der som die hem in zynen naem behandigd was geweest, zou hy hem altyd geld gaen vragen? Moest hy het einde der werking niet afwachten? Al deze gedachten volgden elkander op in het hoofd van Lemasson en vervulden hem met ontsteltenis en onrust. Eindelyk, nadat hy wel overlegd, het voor- en nadeel wel overwogen heeft, komt het in zyne gedachte van zich tot den jood Reuben te wenden om de noodzakelyke geldmiddels van hem te bekomen. Maer wie was deze jood Reuben? 'T is hetgene wy gaen vernemen.

Degenen van onze lezers aen welke de geschiedenis van Normandië gemeen is, weten dat het onder de regering van Philippus-Augustus, in het begin der 13e eeuw was, dat de stad Rouen voor de eerste mael de fransche heerschappy erkende. Een der eerste besluiten van dezen prins, nadat hy zich van de stad Rouen meester gemaekt had, was van er de joden, die er in redelyk groot getal waren, uit te dryven. Deze verbanningen werden op verschillige tydstippen en namelyk onder Philippus-den-Lange in 1318 vernieuwd.

De joden van Rouen hadden eene kleine volkplanting gemaekt en hadden zelfs hunne synagoge in het midden der stad opgeregt, in eenen omkring die om deze reden den naem van omkring der joden ontvangen had. Deze omkring bekleedde de plaets waer sedert dien het geregtshof gesticht is geweest. Met aldus te vergaderen, gehoorzaemden de joden aen hunne wetten die hun voorschreven van te samen te leven zoo veel het kon zyn of ten minste in denzelfden omkring; van met de vreemdelingen niet te vermaegschappen, van onder malkander te trouwen, en zich te onthouden van het vleesch van zekere dieren. Deze wetten verbonden hen nauwer, zonderden hen van de andere menschen af, en lieten hun geene andere middels van bestaen dan den koophandel, beroep dat langen tyd veracht was geweest door de oorlogszuchtige volkeren en namelyk door de Franschen.

Dit beroep maekte hen ryk. Hunne gewoonte van orde en van spaerzaemheid, die eene zoo groote tegenstrydigheid maekte met de ongeregeldheid en de verkwisting der groote heeren en der krygslieden, kwamen nog hunne nyverheid ter hulp. Het goud en het zilvergeld van een land bevond zich welhaest in hunne magt; alsdan leenden zy op zware interesten dit zelfde geld aen deszelfs oude bezitters.

Als deze laetsten zich omtrent geruineerd zagen, wreekten zy zich door vervolgingen over de joden. Men wierp hen in de gevangenis, men beschuldigde hen van toovery, men joeg hen somwylen uit het koningryk om hunne buit te hebben. Later, als de noodwendigheden zich op een nieuw deden gevoelen, riep men de joden weder, welke de begeerte der winst, die zelfs hunne vrees overtrof, aendreef om alle gevaren te verachten.

Op het tydstip dat wy beschryven waren de beveelschriften van Philippus-Augustus en van Philippus-den-Lange in ongebruik gevallen. De joden waren in Frankryk en vooral te Rouen weder verschenen. Men gedoogde hen; alleenlyk waren zy gedwongen onderscheidende kleederen te dragen. Deze kleederen hadden ten anderen voor de joden dit voordeel, het is dat zy voor hen, op al de oogenblikken van den dag, eene gedenkenis waren van de vervolgingen welke zy geleden hadden en die hen nog bedreigden.

Daeruit sproten er twee gevolgen: het eerste, dat de joden zooveel zorg bybragten om hunne rykdommen te verbergen als dat zy er gebruikten om ze te bekomen; het tweede, dat alles wat den naem van christen droeg in den grond hunner harten het voorwerp van eenen diepen haet is.

Te Rouen, op eenen warmen avondstond van julius, sloop een man van middelmatigen ouderdom, maer wiens mager en bleek wezen eenen vroegtydigen ouderdom aenkondigde, langs de huizen der Karmelietenstraet. Eene kap en gele halve leerzen en eene kamizool van grof gewevene tirentyn waren de onderscheidende deelen zyner kleeding. Al de persoonen die zich op zynen doortogt bevonden haestten zich om plaets voor hem te maken met eene drift gemengd met afkeer en met eene soort van vrees: het was een jood.

Als hy aen de hoogte der Jodenstraet gekomen was, keerde hy deze straet in en ging tot dat hy regtover een klein huis van eenen nederigen schyn gekomen was. Het ging open op de straet langs eene nauwe en lage eiken deur, aen het uiterste einde van eenen gang. Op elke verdieping bestond er slechts eene eenige venster voorzien van yzeren staven. De jood klopte op de deur, en men antwoordde van binnen; hy klopte nog eens, en terstond ging de deur open. Hy ging binnen, niet zonder eenen geheimen oogslag rondom zich geworpen te hebben om verzekerd te zyn dat niemand hem gevolgd had, en sloot de deur met zorg weder toe. Vry van alle onrust, rigtte hy zich met eenen snellen stap naer eene lage zael op welkers einde er een bed stond met kussens voorzien, en hy vond eene zilveren lamp van een uitgelezen werk, waerin er welriekende olie brandde. Hy veranderde van kleederen, nam een oostersch kleed en gele sloven, en ging naer eenen kleinen hof by eene vrouw die hem te gemoet kwam.

Deze vrouw, in hare eerste jeugd, had merkwaerdig moeten zyn door hare schoonheid. De talryke rimpels die haer ligtbruin voorhoofd overdekten kondigden aen dat de ouderdom naderde. Doch twee zwarte, levendige en scherpe